

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 93/2011-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. apríla 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika, vo veci sťažnosti V. Y., t. č. vo väzbe, zastúpeného JUDr. J. B., pre namietané porušenie jeho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 106/2009 v súvislosti s nedodržaním požiadavky neodkladnosti a urýchleného rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby doručenej Okresnému súdu Bratislava I 3. septembra 2010 takto

r o z h o d o l :

1. Právo V. Y. na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 106/2009 v súvislosti s nedodržaním požiadavky neodkladnosti

a urýchleného rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby doručenej Okresnému súdu Bratislava I 3. septembra 2010 porušené bolo.

2. V. Y. finančné zadosťučinenie nepriznáva.

3. V. Y. priznáva úhradu trov konania v sume 305,84 € (slovom tristopäť eur a osemdesiatštyri centov), ktoré je povinný zaplatiť Okresný súd Bratislava I na účet jeho právneho zástupcu – advokáta JUDr. J. B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 93/2011-15 z 2. marca 2011 prijal na ďalšie konanie sťažnosť V. Y.m, t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného JUDr. J. B., pre namietané porušenie jeho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 106/2009 v súvislosti s nedodržaním požiadavky neodkladnosti a urýchleného rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby doručenej okresnému súdu 3. septembra 2010.

Podstatou námietok sťažovateľa bolo tvrdenie, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 106/2009 došlo k porušeniu jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, pretože o jeho žiadosti o prepustenie z väzby doručenej okresnému súdu 3. septembra 2010 rozhodol tamojší súd až 28. októbra 2010, čo podľa jeho názoru nezodpovedá požiadavke neodkladnosti a urýchleného rozhodovania o zákonnosti jeho väzby.

Na základe toho sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 106/09 v súvislosti s rozhodovaním o jeho žiadosti o prepustenie z väzby doručenej okresnému súdu 3. septembra 2010 porušil jeho právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 305,84 €.

K sťažnosti sa ešte pred jej prijatím na ďalšie konanie vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho podpredsedu, a to listom sp. zn. Spr 3055/2011 zo 14. februára 2011. V liste podpredseda okresného súdu poukázal na to, za akú trestnú činnosť je sťažovateľ obžalovaný, kedy bol vzatý do väzby, pričom sa zároveň vyjadril k okolnostiam týkajúcim sa rozhodovania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, ktorá bola tamojšiemu súdu doručená 3. septembra 2010. V tejto súvislosti podpredseda okresného súdu uviedol, že postup pri prerokovaní žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby bol poznačený tým, že spočiatku nebolo zrejmé, čoho sa sťažovateľ domáha a neskôr (14. októbra 2010) obhajca sťažovateľa tamojšiemu súdu oznámil, že mu vypovedal plnú moc, a preto mu okresný súd ustanovil iného obhajcu a o jeho žiadosti o prepustenie z väzby rozhodol na hlavnom pojednávaní 28. októbra 2010. Vzhľadom na uvedené okolnosti sa podpredseda okresného súdu nedomnieva, aby naznačeným postupom došlo k porušeniu práva sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Listom sp. zn. Spr 3055/2011 zo 7. apríla 2011 doručeným ústavnému súdu 13. apríla 2011 predsedníčka okresného súdu oznámila, že v danej veci netrvá na ústnom pojednávaní.

Právny zástupca sťažovateľa listom doručeným ústavnému súdu 4. apríla 2011 taktiež vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v namietanej veci.

Keďže účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej v zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) a ústavný súd dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, rozhodol na neverejnom zasadnutí.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

V čl. 5 ods. 4 dohovoru týkajúceho sa práva na osobnú slobodu je obsiahnuté aj právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne a urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 126/05, III. ÚS 291/06).

Ústavný súd v prípadoch, v ktorých sa zaoberal požiadavkou neodkladnosti a urýchlenu rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby, judikoval, že aj keď sa jednotlivé lehoty z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenu posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehota rátaná na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú týmto požiadavkám (napr. III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že požiadavke, aby súd bezodkladne rozhodol o zákonnosti väzby v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru, nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (napr. III. ÚS 126/05, III. ÚS 216/07).

Podstatnou požiadavkou čl. 5 ods. 4 dohovoru je aj to, aby súd rozhodol „urýchlene“ (speedily). Prieskumné súdne konanie musí byť vedené v súlade s hmotnoprávnymi a procesnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a tiež aj v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, to znamená s ochranou jedinca proti svojvôli, osobitne aj s ohľadom na čas, ktorý uplynie do vyhlásenia rozhodnutia (rozsudok vo veci Koendjibharie v. Holandsko, 25. októbra 1990, § 27).

Jedna zo základných zásad trestného konania zakotvená v ustanovení § 2 ods. 6 Trestného poriadku znie: „Ak tento zákon neustanovuje inak, orgány činné v trestnom konaní a sudy konajú z úradnej povinnosti. Väzobné veci sú povinné vybavovať prednostne a urýchlene.“

Podľa § 79 ods. 2 Trestného poriadku policajt, prokurátor, sudca pre prípravné konanie a súd sú povinní skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú, alebo či sa zmenili.

Podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu... O takej žiadosti sa musí bez meškania rozhodnúť. Ak sa žiadosť zamietla, môže ju obvinený, ak v nej neuvedie iné dôvody, opakovať až po uplynutí tridsiatich dní odo dňa, keď rozhodnutie o jeho predchádzajúcej žiadosti nadobudlo právoplatnosť.

S prihliadnutím na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a doterajšiu judikatúru ústavného súdu možno konštatovať, že ústavne akceptovateľné v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru je držanie osoby vo väzbe z dôvodov a na čas ustanovený zákonom, ako aj také zaobchádzanie s ňou, ktoré zodpovedá zákonu, t. j. Trestnému poriadku.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh, z vyjadrenia podpredsedu okresného súdu, ako aj z ďalších s vecou súvisiacich písomností ústavný súd zistil, že 3. septembra 2010 bolo

okresnému súdu doručené podanie sťažovateľa označené „*Návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti môjho pozbavenia slobody a vzatia do väzby*“.

V označenom podaní sťažovateľ okrem iného citoval ustanovenia čl. 5 ods. 4 dohovoru, čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, § 79 ods. 3 Trestného poriadku týkajúceho sa žiadosti toho-ktorého obvineného o prepustenie z väzby či judikatúru ESLP. Sťažovateľ ďalej poukázal na okolnosti svojho vzatia do väzby, ku ktorému došlo rozhodnutím okresného súdu zo 16. júla 2010 z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku. V podaní sťažovateľ ďalej konštatoval: „*V žiadnom prípade sa nemôže jednať o obavu z úteku, pretože nie sú konkrétne skutočnosti, ktoré by tento väzobný dôvod podporili. Som bol riadne predvolaný na verejné zasadnutie na 23. 7. 10, ale súd dal ma zatknúť a predviesť kvôli tomu, že ma iný štátny orgán v súlade so zákonom vyhostil napriek tomu, že nepochybne mal vedomosť o predvolaní na 23. 7. 2010... Dokonca aj keby došlo k môjmu vyhosteniu, tak nie som bezdomovec a nebyvam na U. pod mostom, mám vlastný dom a presnú adresu, na ktorú by súd mohol poslať predvolanie... Mám za to, že som bol pozbavený slobody a vzatý do väzby v úplnom rozpore so zákonom a že rozhodnutie sudcu o mojej väzbe je nezákonné, preto podávam návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti môjho pozbavenia slobody.*“

Dňa 16. septembra 2010 okresný súd vyzval sťažovateľa, aby oznámil, či jeho podanie má považovať za žiadosť o prepustenie z väzby. Okresný súd túto písomnosť doručoval 27. septembra 2010, pričom sťažovateľovi bola doručená 1. októbra 2010, ale ten na ňu nereagoval.

Dňa 6. októbra 2010 okresný súd určil termín neverejného zasadnutia na 15. október 2010, pričom jeho predmetom malo byť prerokovanie žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby.

Dňa 14. októbra 2010 obhajca sťažovateľa okresnému súdu oznámil, že mu vypovedal plnú moc, na základe čoho okresný súd 15. októbra 2010 odročil neverejné

zasadnutie na 28. október 2010 a zároveň sťažovateľovi ustanovil nového a náhradného obhajcu.

O žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby rozhodol okresný súd na hlavnom pojednávaní 28. októbra 2010 tak, že ju zamietol. Uznesenie okresného súdu sp. zn. 4 T 106/09 nadobudlo právoplatnosť dňom vyhlásenia, pretože sťažovateľ po porade s obhajcom sa vzdal práva podať proti nemu sťažnosť.

Ústavný súd konštatuje, že konanie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, ktorá bola okresnému súdu doručená 3. septembra 2010, trvalo na súde prvého stupňa 1 mesiac a 25 dní. Ústavný súd nepochybuje o tom, že v priebehu tejto doby okresný súd vykonal niektoré nevyhnutné úkony, ktoré si vyžiadala situácia a ktoré do určitej miery predĺžili toto konanie (napr. odročenie neverejného zasadnutia určeného na 15. október 2010 z dôvodu vypovedania plnej moci obhajcu sťažovateľa a potreby ustanovenia nového obhajcu), ale na strane druhej okresný súd nepostupoval promptne a urýchlene.

Dôkazom tohto tvrdenia ústavného súdu je zistenie, že okresný súd namiesto toho, aby o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby konal, bezdôvodne ho vyzval na vyjadrenie, či jeho podanie doručené okresnému súdu 3. septembra 2010 má považovať za žiadosť o prepustenie z väzby. Ústavný súd je totiž toho názoru, že obsah tohto podania jasne a určite vymedzil sťažovateľovu požiadavku, a teda že aj napriek tomu, že ho nazval „*Návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti môjho pozbavenia slobody a vzatia do väzby*“, žiadal okresný súd o prepustenie z väzby. K takejto žiadosti uviedol aj relevantné dôvody. Podľa názoru ústavného súdu nebolo potrebné sťažovateľa vyzývať na vyjadrenie a vyčkávať na jeho odpoveď, pretože už samotný čl. 5 ods. 4 dohovoru, ktorý garantuje rýchlosť a bezodkladnosť rozhodovania o zákonnosti väzby, nepoužíva pojem žiadosť o prepustenie z väzby, ale pojednáva o návrhu na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody tej-ktorej osoby nezákonné.

Pozornosti ústavného súdu navyše neuniklo, že aj napriek tomu, že sťažovateľ na túto výzvu okresného súdu nereagoval, a teda mu podľa jeho inštrukcií neoznámil požadované skutočnosti, ktoré podľa názoru ústavného súdu museli byť okresnému súdu známe, 6. októbra 2010 určil termín neverejného zasadnutia. Z uvedeného je potrebné vyvodiť záver, ktorý spochybňuje dodržanie požiadavky urýchleného rozhodovania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby a ktorý podľa názoru ústavného súdu svedčí pre záver o tom, že okresný súd nekonal v súlade s čl. 5 ods. 4 dohovoru, že obsah podania sťažovateľa bol v čase doručenia okresnému súdu 3. septembra 2010 pre tento súd neurčitý, ale bez toho, aby ho sťažovateľ doplnil alebo upresnil, 6. októbra 2010 okresný súd určil termín výsluchu sťažovateľa, predmetom ktorého mala byť práve jeho žiadosť o prepustenie z väzby. Ústavný súd sa domnieva, že táto nerozhodnosť okresného súdu týkajúca sa posúdenia podania podľa jeho obsahu v trvaní 1 mesiaca a 3 dní výraznou mierou prispela k predĺženiu konania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby.

K uvedenému považuje ústavný súd za podstatné dodať, že pri posúdení sťažovateľovho podania sa mal okresný súd riadiť jeho obsahom, ktorý podľa názoru ústavného súdu jednoznačne znamenal, že sťažovateľ podal žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu.

Ústavný súd konštatuje, že ďalšie obdobie konania okresného súdu o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby v trvaní 22 dní, a teda od 6. októbra 2010, keď okresný súd určil termín výsluchu sťažovateľa do 28. októbra 2010, keď bolo právoplatne rozhodnuté o jeho žiadosti o prepustenie z väzby, bolo skomplikované vypovedaním plnej moci sťažovateľovi zo strany jeho obhajcu, potrebou odročiť termín výsluchu sťažovateľa a nutnosťou ustanoviť mu nového a náhradného obhajcu. Aj napriek tomu, že vzniknutú situáciu okresný súd nezapríčinil a po 6. októbri 2010 v konaní celkom plynulo konal, je ústavný súd toho názoru, že tieto okolnosti nemohli byť dôvodom na to, aby okresný súd o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby právoplatne rozhodol až po uplynutí 1 mesiaca a 25 dní.

Celková doba rozhodovania okresného súdu o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu a predovšetkým obdobie nečinnosti, respektíve neefektívnej činnosti tamajšieho súdu v trvaní 1 mesiaca a 3 dní (od 3. septembra 2010 do 6. októbra 2010) podľa názoru ústavného súdu nezodpovedá požiadavke neodkladnosti a urýchleného rozhodovania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k jednoznačnému záveru, že postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 106/2009 v súvislosti s rozhodovaním o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby doručenej okresnému súdu 3. septembra 2010 bol neprimerane dlhý, a preto ústavný súd vyslovil, že označeným postupom okresného súdu bolo porušené právo sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, môže priznať tomu, koho základné práva alebo slobody boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Ústavný súd konštatuje, že priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ nijako neodôvodnil, a preto mu ho ústavný súd s poukazom na nesplnenie podmienok podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde nepriznal (bod 2 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré jeho právny zástupca vyčíslil v podaní doručenom ústavnému súdu 4. apríla 2011 v celkovej sume 305,84 € (2 úkony právnej služby vykonané v roku 2010 po 120,23 €, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti, 2 x režijný paušál po 7,21 €, to všetko zvýšené o 20 % daň z pridanej hodnoty). Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal

z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €. Úhradu trov konania priznal v sume uplatnenej právnym zástupcom sťažovateľa a v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov za 2 uplatnené úkony právnej služby vykonané v roku 2010 vrátane režijného paušálu, to všetko zvýšené o 20 % daň z pridanej hodnoty v celkovej sume 305,84 € (bod 3 výroku nálezu).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. apríla 2011